

Onları əl ilə, yaxud kolkəsənlə qırmaqla, cəngəllik sahəsini isə herbisid tətbiq etməklə məhv etmək olar.

III. Otlqların əsəş (kəkündən) yaxşılaşdırma tədbirləri.

Qobustan ərazisində qoyunçuluğun yem bazasını daha da möhkəmləndirmək, məhsuldar əkmə otlaq və biçənəklərin yaradılması üçün otlaq sahələrinin əsəş yaxşılaşdırılması lazımdır. Əsəş yaxşılaşdırma aparılarkən təbii cım qatı pozulur, sentyabr-oktyabr aylarında oraya quraqlığa və duzadavamlı bitkilərin (əzgən, qıyax, ayrıqotu və s.) toxumu səpilir.

Rayonun təsərrüfatlarının qış otlaqlarında yaxşılaşdırma tədbirlərindən ən vacibi düzən və az maili yamaclarda üst qatı şorakətləşmiş torpaqlardan duzları meliorativ üsullarla yumaqdan ibarətdir. Bu tədbiri görmək üçün drenaj kanalları çəkməkdən başqa çoxlu su ehtiyatı lazımdır. Qobustan rayonunun qışlaqlarının ərazisinin meyilliyi quru qobulara, dərələrə doğru istiqamətlənərək bir neçə çay ilə birləşir. Bunu nəzərə alaraq təsərrüfatların qış otlaqlarında istər alçaq dağlıq sahələrin yamaclarında, istərsə də düzən yerlərində torpaqların üst təbəqəsi duzlardan yuyulmalı, ondan sonra əsəş yaxşılaşdırma aparılmalıdır. Meliorativ iş-

lərin yerinə yetirilməsi otlaqların məhsuldarlığını 2-3 dəfə artırır.

Eroziya prosesi baş verməsin dəyə çay kənarlarından və ən dik yamaclardan tikanlı kolları qırmaq olmaz, yamacların yataq və arxaclar ətrafında quraqlığa davamlı ağac və kolların (yulğun, nar, əncir, zeytun, dağdağan və s.) əkilməsi məqsəduyğundur. Otlqların sahələrini artırmaq üçün daşlı yamaclı örlüşlərdən xırda və orta diametrli daşları təmizləyib, onlardan yamaclarda eroziyaya qarşı terras formasında hər 100-150 (200) m-dən bir qoruyucu zolaqlar yaratmalı, təcikləri hamarlamalı, çuxurları torpaqla doldurmalı, sonra həmin sahələrə torpaq-iqlim şəraitinə uyğun olaraq yem bitkilərini səpmək lazımdır.

Aşağıdakı cədvəldə Qobustan massivi qış otlaqlarında yayılmış əsas bitki formasıyaları üzrə tərtib etdiyimiz fitomeliorativ tədbirlər sistemi verilmişdir (cədvəl).

Tərtib etdiyimiz meliorativ və fitomeliorativ tədbirləri kompleks şəkildə tətbiq etmək və otlaqlardan səmərəli istifadə üsulları ilə əlaqələndirməklə Qobustanın qış otlaqlarını məhsuldar aqrofitosenozlara çevirərək regionda qoyunçuluğun inkişafı üçün möhkəm yem bazası yaratmaq mümkündür.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan SSR-in otlaq torpaqlarının bonitirovkası və onlardan səmərəli istifadə edilməsinə dair tövsiyələr, Bakı, 1978, 32 səh. 2. Azərbaycan SSR-in Xızı və Abşeron rayonları təsərrüfatları üzrə geobotaniki tədqiqi, yaxşılaşdırılması və səmərəli istifadə yolları. Bakı, 1985, 76 s. 3. Azərbaycan Respublikasında yay və qış otlaqlarının yaxşılaşdırılmasına dair Milli Proqram. Azərb Resp. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi. Bakı, 2002, 23 səh. 4. Babayev M.P., Orucova N.H., Babayev İ.M. Torpaq örtüyünün deqradasiyası və bərpası yolları. Azərb. Torpaqsünaslar Cəmiyyətinin əsərləri. VIII cild, Bakı, 2001, səh 68-71. 5. Bağirova R.F. Şamaxı bölgəsində torpaqların deqradasiyasının qarşısının alınması yolları. Azərbaycan Torpaqsünaslar Cəmiyyətinin əsərləri. X cild, I hissə, Bakı, 2005, səh 204-209. 6. Əliyeva N.Ə. Qobustan rayonunun bitki örtüyü və bərpası yolları. "Təbii sərvətlərin qiymətləndirilməsi və təbiətdən istifadə" elmi-praktik konfransının tezisləri. Bakı, 2003, səh. 391-393. 7. Hacıyev V.M. Biçənək və otlaqlar əsas yem mənbəyidir. Azərbaycanda yem istehsalının intensivləşdirilməsi. Az ET Yemçilik İnstitutu əsərlərinin tematik məcmuəsi, Bakı, 1984, s. 22-30. 8. Qobustan qış otlağı ərazisində təbii yem sahələrinin geobotaniki tədqiqi. Qobustan rayonu üzrə hesabat. "Otlaq" Respublika Elm-İstehsalat birliyi. Bakı, 1992, 183 səh. 9. Богданов М.П. Зимние пастбища Кобыстана и основные пути их рационального использования и улучшения. Труды Института Ботаники, том XVIII, Баку, 1954, стр. 39-121. 10. Добровольский Г.В., Никитин Е.Д. Сохранение почв как наземного компонента биосферы: Функционально-экологический подход, М, Наука, 2000, 185 с. 11. Имамалиев А.Б. Закрепление эродированных склонов предгорной сухостепной зоны Кобыстана путем посева многолетних трав. Диссертация на соискание ученой степени кандидата с/х наук, Б., 1983, 214 стр. 12. Тагиева Е.Н., Велиев С.С. Естественная растительность Абшеронского полуострова и вопросы ее сохранения. Тезисы научно - практического конفرанса "оценка природных богатств и природопользование" Баку, 2003, с. 119-122.

QARABAĞ DÜZƏNLIYİ ŞƏRAİTİNDƏ BECƏRMƏ ÜSULLARININ PAYIZLIQ BUĞDA SORTLARININ İNKİŞAFINA VƏ MƏHSULDARLIĞINA TƏSİRİ

Q.H.İSMAYILOV, dissertant
Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Əkinçilik İnstitutu

Məlumdur ki, yeni yaradılmış hər bir sortdan yüksək məhsul əldə edilməsi üçün həmin sortun bioloji xüsusiyyətlərinə və konkret torpaq-iqlim şəraitinə uyğun olaraq becərmə texnologiyası işlənilib hazırlanmalıdır.

Payızlıq taxılların iqtisadi səmərəliliyinin bir çox bitkilərə nisbətən müəyyən qədər aşağı olması bəzi hallarda fermerlərdə bu bitkinin becərməsinə marağı azaldır. Ona görə də işlənilib hazırlanmış becərmə texno-

logiyası fermerlərin tələbatını təmin etməklə iqtisadi cəhətdən səmərəli olmalıdır.

Aparılmış tədqiqat işləri göstərir ki, səpin müddəti, norması və qidalanma şəraiti məhsuldarlığa birbaşa təsir edən amillərdir.

Ona görə də 2004-2006-cı illərdə Qarabağ düzənliyinə daxil olan Ağcabədi rayonunun Gələbədin kəndinin fermer təsərrüfatında Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Əkinçilik İnstitutunda yaradılmış yeni intensiv buğda

Becərilmə şəraitinin payızlıq buğda sortlarının inkişafına təsiri
(N₉₀P₆₀+10t peyin fonunda, 2006-cı il)

Sortlar	Səpin müddəti (tarixi)	Səpin normaları hek.mln. əd	Cücər-mə	Kollan-ma	Cücər.-kollan. mərh., (gün)	Boruya çıxma	Kollan. bor.çıxma mərh., (gün)	Sünbüləmə	Boruya çıxm.-sünbül.mərh., (gün)	Çiçəkləmə	Yetişmə			Sünbüləmə tam yetişmə mərh., (gün)	Ümumi vegetasiya müddəti, gün
											süd	mum	tam		
Əzəmətli-95	I səpin (26.X.05)	2,5	08.XI	01.I	53	06.II	35	18.IV	71	24.IV	12.V	21.V	10.VI	52	212
		3,5	08.XI	05.I	58	05.II	30	17.IV	70	23.IV	13.V	21.V	10.VI	53	212
		4,5	08.XI	08.I	61	04.II	27	16.IV	69	25.IV	15.V	22.V	10.VI	55	212
	II səpin (07.XI.05)	2,5	15.XI	13.I	59	12.II	30	20.IV	67	25.IV	15.V	22.V	12.VI	53	214
		3,5	15.XI	18.I	64	11.II	24	19.IV	67	25.IV	15.V	22.V	12.VI	54	214
		4,5	15.XI	21.I	67	10.II	20	18.IV	67	25.IV	15.V	22.V	12.VI	55	214
	III səpin (16.XI.05)	2,5	24.XI	24.I	61	14.II	21	22.IV	66	27.IV	16.V	23.V	13.VI	52	200
		3,5	24.XI	27.I	64	13.II	17	21.IV	66	27.IV	16.V	23.V	13.VI	53	200
		4,5	24.XI	30.I	68	12.II	13	19.IV	65	27.IV	16.V	23.V	13.VI	55	201
Nurlu-99	I səpin (26.X.05)	2,5	08.XI	17.XII	39	28.I	42	10.IV	72	18.IV	13.V	20.V	06.VI	57	205
		3,5	08.XI	22.XII	44	27.I	36	08.IV	71	20.IV	14.V	21.VI	06.VI	59	205
		4,5	08.XI	27.XII	49	25.I	29	07.IV	72	20.IV	14.V	21.VI	06.VI	60	205
	II səpin (07.XI.05)	2,5	15.XI	01.I	47	29.I	28	11.IV	72	26.IV	15.V	22.V	07.VI	57	204
		3,5	15.XI	03.I	50	27.I	24	10.IV	73	26.IV	15.V	22.V	07.VI	58	204
		4,5	15.XI	07.I	53	26.I	19	09.IV	74	26.IV	15.V	22.V	07.VI	59	204
	III səpin (16.XI.05)	2,5	24.XI	11.I	48	30.I	19	13.IV	73	30.IV	26.V	23.V	08.VI	56	196
		3,5	24.XI	16.I	53	28.I	12	12.IV	74	30.IV	26.V	23.VI	08.VI	57	196
		4,5	24.XI	21.I	58	26.I	5	10.IV	74	30.IV	26.V	23.VI	08.VI	59	196
Qırmızıgül	I səpin (26.X.05)	2,5	08.XI	01.II	85	26.III	53	10.V	45	17.V	28.V	03.VI	19.VI	34	217
		3,5	08.XI	06.II	90	25.III	46	09.V	45	17.V	24.V	03.VI	19.VI	35	217
		4,5	08.XI	11.II	94	24.III	41	07.V	44	17.V	24.V	03.VI	19.VI	37	217
	II səpin (07.XI.05)	2,5	15.XI	14.II	91	27.III	41	13.V	47	27.V	26.V	05.VI	21.VI	39	218
		3,5	15.XI	19.II	96	26.III	35	12.V	47	27.V	26.V	05.VI	21.VI	40	218
		4,5	15.XI	24.II	101	25.III	29	10.V	46	27.V	26.V	06.VI	21.VI	42	218
	III səpin (16.XI.05)	2,5	24.XI	02.III	98	28.III	26	14.V	47	01.VI	01.VI	07.VI	22.VI	39	210
		3,5	24.XI	07.III	103	27.III	20	12.V	46	01.VI	01.VI	07.VI	22.VI	41	210
		4,5	24.XI	12.III	108	26.III	14	11.V	46	01.VI	01.VI	07.VI	22.VI	42	210

sortlarının məhsuldarlığına birbaşa təsir edən amillərin (səpin müddəti, norması və qidalanma şəraiti) öyrənilməsi bir məqsəd olaraq qarşıya qoyulmaqla tədqiqat işləri aparılmışdır.

Üçamilli (3x3x3) tarla təcrübəsi aşağıdakı sxemdə qoyulmuşdur:

A amili: Gübrə normaları

1. Gübrəsiz
2. N₉₀P₄₀ + 10 ton peyin
3. N₉₀P₆₀ + 10 ton peyin

B amili: Səpin müddətləri

1. Oktyabrın 3-cü ongünlüyündə səpin
2. Noyabrın 1-ci ongünlüyündə səpin
3. Noyabrın 2-ci ongünlüyündə

V amili: Səpin normaları

1. Hektara 2,5 mln. ədəd cücərən dən
2. Hektara 3,5 mln. ədəd cücərən dən
3. Hektara 4,5 mln. ədəd cücərən dən

Tədqiqat 4 təkrarda aparılmaqla, bölmələrin sahəsi 50 m² olmuşdur. Təcrübə sahəsinin torpaqları bozçəmən olmaqla, bu torpaqların əkin qatında ümumi humusun miqdarı 2,10%, ümumi azot 0,11%, ümumi fosfor 0,08-0,12%, ümumi kalium isə 1,70-2,19% təşkil etmişdir ki, bunlar da həmin torpaqların qida maddələri ilə zəif təmin olunmasını göstərir.

Becərilmə şəraitindən asılı olaraq buğda sortlarının inkişaf mərhələlərinin və yetişmə müddətlərinin başa çatması 1-ci cədvəldə verilmişdir.

Tədqiqatçılardan C.Ə.Əliyev (1982), C.M.Təlai, A.A.Cahangirov, P.U.Mahmudov, S.A.Abdullayeva, (2005) və başqaları Azərbaycanın müxtəlif aqroekoloji şəraitində yeni buğda sortlarının inkişaf xüsusiyyətlərinin tədqiqi ilə məşğul olmuşlar.

Vegetasiya müddətində fenoloji müşahidələr Kupermanın (Kuperman 1977) metodu ilə aparılmışdır.

Cədvəldən göründüyü kimi Vegetasiyanın ilk mərhələlərində səpin normasından və müddətindən asılı olaraq bitkilərin inkişafında bir o qədər fərq alınmamışdır. Ona görə ki, vegetasiyanın əvvəlində bitkilər zəif olduqları üçün bir-birlərinə mane olmadan eyni səviyyədə inkişaf etmişlər.

Kollanma fazasından başlayaraq bitkilərin inkişafında olan fərq qabarıq şəkildə nəzərə çarpır. Belə ki, səpin norması artdıqca cücərməkollanma mərhələlərinin müddəti uzanır.

Hektara 2,5 milyon toxum variantına nisbətən 3,5 milyon toxum variantı hər üç sort üzrə orta hesabla 3-5 gün bu mərhələni gec tamamlamışdır. Analoji vəziyyət sortlar üzrə hektara 3,5 milyon toxum variantı ilə 4,5 milyon variantı arasında da mövcuddur. Nəticə etibarlı

Səpin müddəti, norması və qidalanma şəraitinin buğda sortlarının məhsuldarlığına təsiri
(2005-2006-cı illər üzrə orta)

Sortlar	Səpin norması, ha/a	Məhsuldarlıq, s/ha								
		Oktyabrın 3-cü ongünlüyündə səpin			Noyabrın 1-ci ongünlüyündə səpin			Noyabrın 2-ci ongünlüyündə səpin		
		Gübrəsiz	N ₆₀ P ₄₀ +10t peyin	N ₉₀ P ₆₀ +10t peyin	Gübrəsiz	N ₆₀ P ₄₀ +10t peyin	N ₉₀ P ₆₀ +10t peyin	Gübrəsiz	N ₆₀ P ₄₀ +10t peyin	N ₉₀ P ₆₀ +10t peyin
Əzəmətli -95	2,5	40,9	54,7	58,8	46,3	58,5	62,7	32,4	45,6	49,1
	3,5	47,2	59,3	63,5	51,9	63,9	68,5	37,6	49,7	54,6
	4,5	38,9	52,2	56,8	44,1	55,4	59,6	41,6	44,9	49,0
Nurlu - 99	2,5	33,2	45,0	49,6	36,7	48,7	52,2	28,6	36,0	40,2
	3,5	38,8	52,6	56,3	41,6	54,8	59,0	33,3	40,5	44,9
	4,5	29,6	42,8	47,6	32,6	45,8	49,9	30,2	40,0	43,5
Qırmızıgül	2,5	21,6	34,6	38,2	24,60	37,5	42,2	18,6	29,6	35,4
	3,5	25,7	38,7	43,0	29,4	41,9	46,5	20,3	30,8	35,8
	4,5	20,8	34,5	38,5	22,9	36,6	40,7	20,0	30,0	31,0

ilə hektara 2,5 milyon toxum variantına nisbətən 4,5 milyon toxum variantı cücərməkollanma mərhələsini 10 gün gec başa vurmuşdur.

Cücərmə-kollanma fazası üzrə vegetasiya müddətində Qırmızıgül buğda sortu digər iki sortlardan kəskin surətdə fərqlənmişdir, belə ki, bu müddət Əzəmətli-95 və Nurlu 99 sortlarında 50-60 gün arasında tamamlandıqı halda Qırmızıgül sortunda 95-108 günə qədər uzanmışdır.

Səpin normalarından asılı olaraq boruya çıxma mərhələsini Əzəmətli-95 sortu fevral ayının I ongünlüyündə, Nurlu 99 sortu yanvar ayının III ongün-lüyündə, Qırmızıgül isə martın III ongünlüyündə başa vurmuşdur.

Boruya çıxma fazasında sortlar arasında inkişaf üzrə müxtəliflik yaranmışdır. Əzəmətli-95 sortu boruya çıxma fazasını ən gec 35 günə, Nurlu 99 sortu 42 günə, Qırmızıgül sortu 53 günə tamamlanmışdır.

Temperatur artdıqca inkişaf fazalarının müddəti arasındakı fərq səpin normasından asılı olaraq azalaraq sünbülləmə fazasında 1-2 gün arasında dəyişmişdir. Bu fərq tam yetişmə fazasında ümumiyyətlə olmamışdır.

Sünbülləmə mərhələsini Əzəmətli-95 sortu 71 günə, Nurlu 99 sortu 72 günə, Qırmızıgül sortu 45 günə tamamlamışdır.

Payızlıq buğda sortlarının inkişafına təsir edən əsas amillərdən biri də səpin müddətinin düzgün seçilməsidir. Cədvəldən göründüyü kimi Nurlu 99 sortu hektara 3,5 milyon toxum səpilmiş variantında, I səpin müddətində, cücərmə kollanma fazasını 44 günə, II səpin müddətində 50 günə, III səpin müddətində 53 günə başa vurmuşdur. Belə analogiya Qırmızıgül sortunda özünü büruzə vermişdir.

Buradan aydın olur ki, havalar soyuduqca cücərtlərin inkişafı ləngiyir. Onlar qışa tam hazır ola bilmir-

lər. Tez səpinlərdə isə bitki tez böyüyür, yaşıl kütlə çoxalır, yarovizasiya stadiyası payızda keçib qurtarır, bitki qışlamaya davamsız olur.

Göstərilən hallar növbəti inkişaf fazalarında qabarıq şəkildə görünməsə də bitkilərin məhsuldarlığında və keyfiyyətində özünü göstərir.

Aparılan tədqiqatlardan məlum olmuşdur ki, gec səpinlər hər üç sort üzrə ümumi vegetasiya müddətini tez səpinlərə nisbətən 6-8 gün qısaltmışlar. Əzəmətli 95 sortu I səpin müddətində ümumi vegetasiyanı 212 günə, III səpin müddətində 200 günə, Nurlu 99 sortu uyğun olaraq 205; 196 günə, Qırmızıgül sortu isə uyğun olaraq 217-210 günə tamamlamışdır.

Becərilmə şəraitindən asılı olaraq payızlıq buğda sortlarının inkişaf fazalarının və vegetasiya müddətinin dəyişməsi son nəticədə həmin sortların məhsuldarlığının dəyişməsinə səbəb olur.

Akademik V.N.Remeslo (1982) və N.A.Fedorova (1983) qeyd edirlər ki, payızlıq taxıl sortlarının səpin müddəti düzgün müəyyən edilərsə bitkinin tam cücərməsinə, boy və inkişafının normal getməsinə, o cümlədən məhsuldarlığın yüksəlməsinə zəmin yaranmış olur.

Öyrənilən amillərdən (səpin norması, müddəti və qidalanma şəraiti) asılı olaraq payızlıq buğda sortlarının məhsuldarlığı 2-ci cədvəldə verilmişdir.

2005-2006-cı illər üzrə orta məhsuldarlıq rəqəmlərindən görünür ki, sortlar üzrə ən yüksək dən məhsulu noyabrın 1-ci ongünlüyündə aparılmış səpinlərdə alınmışdır.

Belə ki, bu səpin müddətində Əzəmətli 95 sortu səpin norması və qidalanma şəraitindən asılı olaraq 22,9-68,5 s/ha arasında dən məhsulu verdiyi halda, oktyabrın 3-cü ongünlüyündə aparılmış səpinlərdə 20,8-63,5 s///ha, noyabrın 2-ci ongünlüyündə aparılmış səpinlərdə isə 20,0-54,6 s/ha dən məhsulu vermişdir.

Бütün səpin müddətləri və gübrə normalarında ən yüksək dən məhsulu hektara 3,5 mln.ədəd cücərən dən səpilmiş variantda alınmışdır. Belə ki, Əzəmətli 95 sortu üzrə səpin müddəti və qidalanma şəraitindən asılı olaraq bu səpin normasında dən məhsuldarlığı 37,6-68,5 s/ha təşkil etmişdir ki, bu da digər variantlara nisbətən xeyli çoxdur.

NƏTİCƏ

1. Məlum olmuşdur ki, bütün sortlar üzrə gec səpinlərdə ümumi vegetasiya müddəti tez səpinlərə nisbətən

tən 6-8 gün qısalmışdır.

2. Əzəmətli 95 sortu 1-ci səpin müddətində ümumi vegetasiyanı 212 günə, 3-cü səpin müddətində 208 günə, Nurlu 99 sortu uyğun olaraq 205 və 196 günə, Qırmızıgül sortu isə uyğun olaraq 217 və 210 günə tamamlamışdır.

3. Öyrənilən sortlar üzrə səpin müddəti noyabrın 1-ci ongünlüyü, optimal səpin norması hektara 3,5 mln.ədəd cücərən dən hesab olunur.

4. Bütün sortlar üçün optimal gübrə norması $N_{90}P_{60}+10$ ton peyin hesab olunur.

ƏDƏBİYYAT

1.C.Ə.Əliyev - "İdeal buğda bitkisi", k/t elmi xəbərləri, Bakı 1982, №5, s.3-19. 2.C.M.Təlai, A.A.Cahangirov, P.U.Mahmudov, S.A.Abdulayeva, N.Nəmidov - Müxtəlif aqroekoloji şəraitlərdə yeni buğda sortlarının inkişafının xüsusiyyətləri, AzETƏİ-nin elmi əsərlərinin məcmuəsi, XXI cild, Bakı 2005, s. 31-35. 3.Куперман Ф.М. - Морфобиология растений, М.1997, с.288. 4.В.Н.Ремесло, Ф.М.Куперман, Л.А.Животков, В.Ф.Сайко, В.В.Мирашев - Селекция и сортовая агротехника пшеницы интенсивного типа. Москва "Колос", 1982, с. 264. 5.Н.А.Федорова - Сортовая агротехника зерновых культур, Киев, Урожай, 1983.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ АНТИКРИЗИСНОГО УПРАВЛЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ

Н.И.АХМЕДОВА, диссертант
АзНИИЭиОСХ

Кризисная ситуация в которой находится большинство предприятий сельскохозяйственного производства является одной из самых острых проблем в современной экономике. Попытки ее решения на протяжении последних лет не приносили должного результата. Отсюда, главной целью антикризисного управления сельскохозяйственными предприятиями является выработка и реализация мер восстановления платежеспособности и финансового оздоровления предприятий, а также обеспечение прочного положения на рынке и стабильной устойчивости финансов при любых кризисных явлениях в стране, в отрасли, на предприятии.

Основные принципы концепции антикризисного управления следующие:

социальная направленность антикризисного управления. Данное требование вытекает, прежде всего, из общих целевых установок и задач аграрной сферы, состоящих в том, чтобы обеспечить население продовольствием и продуктами питания собственного производства, поддерживать и постоянно повышать уровень его жизни;

государственное регулирование развития аграрного сектора является одним из основных требований, предпосылок и условий стабилизации и последующего развития аграрной сферы;

соблюдение баланса основных факторов производства, которое предполагает установление между их вещественными элементами количественных пропорций и качественных характеристик,

обеспечивающих рациональное (нормативное) функционирование процесса производства;

освоение современной системы ведения сельскохозяйственного производства, которая предполагает обоснованные решения по всем направлениям хозяйствования;

обоснованность темпов и сроков реализации антикризисной программы сельскохозяйственного производства.

Концептуальная схема антикризисного управления сельскохозяйственным предприятием, представлена на схеме 1. В соответствии со схемой преодоление (предотвращение) кризиса представляет собой систему и включает в себя два блока: антикризисное регулирование и антикризисное управление. Антикризисное регулирование - это воздействие на предприятие-должника на макроуровне. Антикризисное управление - применение антикризисных процедур на микроуровне, применительно к конкретному предприятию.

Антикризисное управление должно осуществляться непрерывно на любом предприятии еще до возбуждения процесса о несостоятельности (банкротстве) с целью предотвращения или преодоления кризиса, а также антикризисное управление может быть реализовано в ходе арбитражного процесса путем проведения различных процедур банкротства.

Основным средством достижения цели - повышение состоятельности объекта - является антикри-